

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General d'Administració,
Ordenació i Inspecció Educatives

HISTÒRIA DE L'ART

Introducció

L'obra d'art és la protagonista de la matèria d'història de l'art i s'ha d'estudiar des de diversos vessants: com a essència d'una creativitat personal, dins un context històric que moltes vegades queda reflectit dins l'obra d'art mateixa, com un cúmul d'experiències de l'autor o autors, com una evolució de diverses idees i tendències artístiques i com una unió de característiques pròpies del seu moment; és així com es crea una obra única. Per tant, és fonamental que l'alumnat formuli qüestions i obtengui les dades anteriors, amb les quals podrà entendre i apreciar qualsevol manifestació artística.

La història de l'art se situa dins l'educació artística vinculada a les humanitats, dirigida a alumnes que volen encaminar-se cap al món de les arts. El seu objectiu és observar, analitzar, interpretar, sistematitzar i valorar les obres d'art per poder entendre aquestes manifestacions com a objectes capaços de comunicar idees i compartir sensacions i que contribueixen al desenvolupament de la sensibilitat estètica.

S'ha de tenir en compte també que tota obra d'art se situa dins un espai i un temps que han contribuït a la seva creació i que s'hi interrelacionen. Així, es tracta de manifestacions de l'activitat humana i d'unes realitats en si mateixes que actuen com a testimoni de fets històrics o situacions concretes que en moltes ocasions ens donen a conèixer la transformació de les societats. Per analitzar els factors i les circumstàncies que hi conflueixen és necessari l'estudi del seu context sociocultural i vincular-les amb altres camps d'activitat i coneixement.

La importància del patrimoni artístic i cultural i els problemes que es deriven de la seva conservació fa que sigui crucial promoure l'estudi i l'interès per aquesta matèria i que l'alumnat pugui gaudir de les diferents obres d'art que l'envolten i que actuen com un llegat d'una memòria col·lectiva, així com desenvolupar unes actituds de respecte i conservació per tal de fer-les arribar a generacions futures. És fonamental inculcar el gust per l'observació, la valoració positiva del plaer

estètic proporcionat per les manifestacions artístiques i la sensibilització per la bellesa i l'harmonia.

Sens dubte, el món de les obres d'art és inabastable en un sol curs acadèmic i és per això que s'ha de concretar el temari amb un conjunt d'obres fonamentals per tal que es pugui aconseguir una visió global de l'evolució de l'art, des dels inicis a la prehistòria fins a les darreres tendències amb les quals convivim actualment. També cal indicar que l'estudi se centra dins la cultura d'occident i s'assegura d'apropar l'alumnat a la comprensió de l'art contemporani i el paper de l'art al món actual.

La història de l'art de segon de batxillerat ha d'estar arrelada en els continguts d'art estudiats a la matèria de ciències socials treballada a l'etapa de secundària obligatòria, quan s'han estudiat les principals característiques de cada període com un conjunt dins el context històric. D'aquesta manera, entre els aspectes econòmics, socials, polítics i d'altres, s'inclouen els artístics o culturals. Així, s'ha de fer també concretant els estils dins l'àmbit de les Illes Balears, espai que posseeix manifestacions artístiques pròpies i suma un patrimoni riquíssim i que s'ha d'incloure, sens dubte, dins els continguts d'aquest currículum com un element característic més per a la definició del poble de les Illes Balears. Per tant, l'alumnat ha de conèixer, comprendre i valorar el nostre patrimoni historicoartístic.

Els continguts de la matèria estan estructurats en blocs ordenats cronològicament i simplificats en les característiques fonamentals de cada tendència o període artístic, que es poden estudiar a través d'una sèrie d'obres mestres a partir de les quals es poden definir les tendències i les característiques esmentades, a fi d'establir les concepcions estètiques de cada estil, el seu context històric, les variants geogràfiques i les diverses valoracions que se n'han fet al llarg del temps.

Dins la metodologia per a l'ensenyament de la història de l'art tenim a l'abast multitud de materials i recursos didàctics i cal fer menció especial dels mitjans audiovisuals i dels informàtics o darreres tecnologies, que conformen els materials més innovadors i ens apropen a obres repartides pels principals museus i galeries mundials.

Finalment, cal indicar que els continguts establerts en el bloc inicial (Bloc 1) tenen un caràcter transversal i s'han de relacionar amb la resta de continguts dels altres blocs.

Objectius

L'ensenyament de la història de l'art en l'etapa de batxillerat tindrà l'objectiu de desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Conèixer les principals característiques de cada estil artístic i l'evolució de l'art al llarg de la història.
2. Entendre les obres d'art com una creació humana i el testimoni d'una època, una societat i una cultura.
3. Comprendre el llenguatge artístic de les diferents arts visuals i saber utilitzar els mètodes d'anàlisi per al seu estudi.
4. Saber fer comentaris d'obres d'art estructurats, documentats i ordenats. Utilitzar la terminologia artística específica amb precisió i rigor.
5. Situar les obres d'art en el temps i l'espai corresponent (identificant, classificant i argumentant l'estil i l'artista) i valorar la seva influència o pervivència en etapes posteriors.
6. Conèixer, gaudir i valorar el patrimoni artístic, contribuir a la seva conservació i denunciar-ne el deteriorament.
7. Adquirir una formació que permeti obtenir un gust personal i una capacitat de gaudi estètic i sentit crític. Aprendre a expressar sentiments i idees pròpies davant la contemplació d'obres d'art, superant estereotips i prejudicis.
8. Obtenir informació de les diverses fonts per comprendre les manifestacions artístiques i dur a terme activitats de documentació i d'indagació en les quals s'analitzin i interpretin informacions diverses sobre aspectes de la història de l'art.
9. Afavorir el coneixement i la comprensió d'èpoques i societats històriques a partir de les seves manifestacions artístiques.
10. Analitzar autors, obres i temes d'estils particularment rellevants en la producció artística dins l'àmbit de la història de les Illes Balears.

11. Prendre consciència de la significació especial que té el patrimoni historicoartístic com a manifestació de la memòria col·lectiva i expressió de la identitat pròpia i genuïna del poble de les Illes Balears.

Continguts

Bloc 1. Continguts comuns

- L'obra artística com a expressió humana en el temps i l'espai. El seu context històric.
- Funció social de l'art: artistes, mecenes i clients.
- El paper de la dona en la creació artística.
- El llenguatge plàstic i visual: materials, tècniques i elements formals.
- Els mètodes d'anàlisi i interpretació de les obres d'art.
- Els elements de comentari d'una obra arquitectònica, escultòrica o pictòrica.
- La protecció, la conservació i el respecte del patrimoni artístic: els museus i la restauració.
- Ús del vocabulari artístic específic.
- Valoració de les manifestacions artístiques pròpies de les Illes Balears.

Bloc 2. Els inicis de l'art

1. Les primeres manifestacions artístiques

- L'art a la prehistòria: la pintura rupestre i l'arquitectura megalítica.
- L'art de l'antic Egipte.
- L'arquitectura i les arts figuratives a Mesopotàmia.

2. L'art clàssic

- L'antiga Grècia.
- L'arquitectura, l'escultura i la pintura romanes.
- L'art a la Hispània romana.

Bloc 3. L'art a l'època medieval

1. Les primeres manifestacions d'art medieval

- L'aportació cristiana a l'arquitectura i la iconografia. L'art paleocristià.
- L'art bizantí.
- L'art preromànic. L'art hispanomusulmà.
- L'art islàmic.

2. El romànic

- Característiques de l'arquitectura, l'escultura i la pintura.
- El camí de sant Jaume.

3. El gòtic, expressió d'una cultura urbana

- Arquitectura i arts plàstiques.
- L'art gòtic a les Illes Balears.

Bloc 4. L'art occidental en el món modern

1. El renaixement

- Característiques generals de l'arquitectura, l'escultura i la pintura.
- El renaixement italià: *quattrocento* i *cinquecento*.
- El renaixement a la resta d'Europa.
- L'arribada del renaixement a la península Ibèrica.
- El cas de les Illes Balears.

2. El barroc

- Característiques de l'arquitectura i escultura.
- La pintura italiana, flamenca i holandesa.
- L'art civil i religiós del barroc.
- El barroc hispànic i el segle d'or.
- L'art barroc a les Balears.

3. El segle XVIII i l'inici del XIX

- El neoclassicisme. La figura de Goya.
- El romanticisme.

Bloc 5. L'art contemporani

1. L'arquitectura contemporània

- La Revolució Industrial i els nous materials. L'urbanisme del XIX.
- El modernisme. El cas de Catalunya i les Illes Balears.
- L'arquitectura del segle XX: funcionalisme, Bauhaus, organicisme i darreres tendències.
- L'arquitectura del segle XX a les Balears.

2. L'evolució de les arts plàstiques als segles XIX i XX

- El realisme.
- L'impressionisme i el postimpressionisme.
- Les avantguardes: fauvisme, expressionisme, cubisme, futurisme i surrealisme.
- L'expressionisme abstracte, l'informalisme, el art pop i l'hiperrealisme.
- L'escultura i la pintura a les Balears entre els segles XIX i XX.

3. Els nous llenguatges de l'art.

- La fotografia.
- El cinema.
- El còmic.
- El disseny gràfic.
- Les noves tecnologies: videocreació, imatges per ordinador...
- Art i cultura visual de masses: el consum d'art.

Criteris d'avaluació

1. Analitzar el concepte d'art i les seves funcions, així com els canvis desenvolupats al llarg de distints moments històrics i en diverses cultures (tots els blocs).

Es pretén que l'alumnat compregui les diferències en el concepte d'art, la seva complexitat i les raons dels canvis que s'han produït.

2. Saber comentar obres d'art tenint-ne en compte els elements formals, materials, l'artista, el tema, el context històric, etc. S'han d'expressar les idees amb rigor i claredat i utilitzar la terminologia específica adequada (tots els blocs).

Es vol comprovar que l'alumnat és capaç de destacar les principals característiques d'una obra d'art, situar-la al seu context i redactar un comentari de manera clara i amb el vocabulari correcte.

3. Analitzar obres i determinar l'estil o la tendència a la qual pertanyen, destacar les principals característiques d'aquest estil o tendència i valorar la diversitat de corrents existents. També saber relacionar les diferents obres amb els seus autors (tots els blocs).

A través d'aquest criteri es pretén avaluar si l'alumnat té les nocions necessàries de cada estil per saber-ne ubicar les diferents obres, així com situar els autors.

4. Saber els principals trets característics de cada estil artístic i situar-lo en el moment històric que pertoca, dins unes coordenades d'espai i temps (tots els blocs).

Es pretén saber si s'ha assolit una visió global de l'evolució de l'art occidental i si se saben extreure les característiques principals de cada estil.

5. Contrastar i comparar concepcions estètiques i característiques estilístiques per apreciar les permanències i els canvis (tots els blocs).

Amb aquest criteri es pretén avaluar la percepció i capacitat per valorar processos de canvi artístic: la diferent concepció dels elements formals, els problemes tècnics, el tractament dels temes, els nous usos i funcions associats a l'art, etc.

6. Dur a terme activitats de documentació i indagació a partir de fonts d'informació diverses com textos, imatges, plantes, plànols... i utilitzar-les per elaborar els comentaris pertinents (tots els blocs).

Es pretén que l'alumnat assoleixi un treball de camp que li doni les eines necessàries per fer comentaris o aportat idees al treball a elaborar.

7. Reconèixer les principals obres dels artistes espanyols i de les Illes Balears, i distingir-ne els trets diferenciadors (tots els blocs).

Es pretén comprovar que l'alumnat entén el protagonisme de diversos autors nacionals i illencs i pot valorar la innovació o genialitat de les seves obres.

8. Observar obres d'art de manera presencial a museus, galeries, exposicions, etc., així com els principals monuments i poder formular una opinió fonamentada dels continguts assolits (tots els blocs).

Amb aquest criteri es vol que l'alumnat pugui visitar directament els monuments i les obres d'art que es troben a les Illes Balears i en pugui valorar la importància dins la història de l'art.

9. Descriure una ruta historicoartística de les Illes Balears, comentant les obres que s'hi poden observar i la importància social i econòmica de la seva explotació (tots els blocs).

Es pretén el foment del coneixement del nostre patrimoni artístic i la conscienciació de la seva explotació, així com la importància de la seva conservació.

10. Explicar la presència de l'art a la vida quotidiana i en els mitjans de comunicació social (blocs 1 i 5).

Es vol comprovar si se sap valorar el paper de l'art a l'època actual, principalment com a objecte de consum.

11. Realitzar un petit treball de recerca sobre els nous llenguatges de l'art (blocs 1 i 5).

Es vol comprovar que l'alumnat segueix l'actualitat del món de l'art i és capaç d'elaborar un treball amb rigor científic i utilitzant la terminologia específica.